

CHRONICON CLAREVALLENSE

Ab anno Christi 1147 usque ad annum 1192 perductum. Auctore anonymo Clarævallensi monacho.

(Ex veteri codice ejusdem monasterii.)

81 Anno Domini 1147, beatus Bernardus abbas Clarævallis, in Alemannia crucem prædicavit, virtutes multas et magnas fecit, inter quas et mortuum illum resuscitavit, de quo habetur in libro Miraculorum domni Herberti.

Anno Domini 1148, beatus Malachias apud Claramvallem obiit.

Anno Domini 1153, beatus Bernardus obiit; abbas Robertus tribus annis et dimidio præfuit.

Anno Domini 1154, mortuus est rex Siciliæ Rogerius, et judex Sardinie Gunnarius Clarævalli se reddidit.

Anno Domini 1155, florebat sanctus Milo Terwanensis, de quo sic habetur in Vita domini Norberti: **82** « In Norberto fides, in Bernardo charitas in Milone Tarwanensi episcopo resplenduit humilitas. »

Anno Domini 1157, mortuo apud Claramvallem abbate Roberto, electus est abbas Fastraudus Camberonensis, de cujus vita et promotione miraculosa continetur in libro Miraculorum domni Herberti. Ejus primo anno mortuus est in Claravalle abbas Berlo quondam Savigniensis, qui cum triginta abbatibus ad ordinem venit, et beato Bernardo se reddidit. Iste est qui juxta abbatem Robertum cum aliis personis requiescit.

Anno Domini 1159, cœpit generale schisma inter papam Alexandrum et Octavianum, quod per annos fere decem et novem perduravit.

Anno Domini 1161, episcopus Lingonensis Godefridus, quondam prior Clarævallis episcopatum dimisit, et Claramvallem est reversus, ad amplexus suæ Rachelis.

Anno Domini 1162, episcopus Belvacensis Henricus, frater regis et monachus Clarævallis, factus est archiepiscopus Remensis, et abbas Clarævallis domnus Fastraudus promotus est in abbatem Cistercii. Abbas quoque Igniaci domnus Gaufridus, promotus in abbatem Clarævallis quadriennio circiter præfuit; et quia litteris erat optime institutus, opus insigne super Cantica canticorum fecit, et plures libros alios et sermones scripsit.

Anno Domini 1163. De tribus regibus, qualiter venerunt de Mediolano Coloniam, per archiepiscopum Renaldum, sub imperatore Friderico. Eodem **83** anno assignamus ea quæ referuntur in libro Miraculorum domni Herberti, de mortalitate quæ facta est in abbacia Grandissilvæ sub abbate Poncio.

A Anno Domini 1164, obiit Parisius in præsentia papæ, sanctus abbas Fastraudus Cisterciensis. Et eodem anno mortuus est apud Claramvallem episcopus Godefridus quondam Lingonensis, vi Idus Novembris.

Anno Domini 1165, episcopus Alanus Antissiodorensis episcopatum dimisit, et apud Ripatorium reversus est, et frequenter morabatur apud Claramvallem, ubi postmodum obiit. Eodem anno abbas Clarævallis domnus Gaufridus, videas contra se, sive juste, sive injuste quorundam odia concitata, abbatiam dimisit, et factus est abbas Clarævallis vir nobilis et religiosus, Poncius Alvernensis, qui erat abbas in Grandissilva. Et iste quinquennio præfuit.

B Anno Domini 1166, fervebat procella schismatis inter falsum papam quem tuebatur imperator, et papam Alexandrum cui favebat noster ordo: unde contigit monachos nostri ordinis ab imperio, maxime vero a Burgundia expelli, et abbatias Francie disperiri.

Anno Domini 1170 finiente, abbas Clarævallis Poncius, factus est Claromontensis episcopus in Alvernia. Abbas quoque de Fossanova domnus Geraldus, in abbatem Clarævallis est assumptus. Hic est de Alvernia oriundus. Quinquennio præfuit. Hujus Vitam habemus.

Anno Domini 1171 incipiente, beatus Thomas Cantuariensis martyriatus est, et eodem anno sanctus Gundricus eremita requievit in Anglia, cujus Vita habetur.

C **84** Anno Domini 1172, Gislebertus quondam abbas de Hollanda in Anglia, qui fecit sermones super Cantica canticorum in modum beati Bernardi, apud Ripatorium obiit.

Anno Domini 1173, obiit sanctus Haymo Savigniensis monachus, cujus Vita apud Claramvallem habetur.

Anno Domini 1174, obiit sanctus Petrus Tharentasiensis archiepiscopus, anno xxiii sui pontificatus. Ejus Vitam scripsit domnus Gaufridus, abbas quondam Clarevallensis. Eodem anno facta est dedicatio Ecclesiæ Clarevallensis, et canonizatio beati Bernardi, et elevatio ejus, ubi adfuit domnus Wichardus Lugdunensis archiepiscopus, abbas quondam Pontiniaci. Et sequenti anno, in capitulo generali receperunt cantum beati Bernardi, et cantum de Trinitate.

Anno Domini 1175, decimo septimo Kalendas

Novembris, apud Igniacum martyrizatus est abbas Geraldus Clarevallensis.

Anno Domini 1176, abbas Altæcumbæ domnus Henricus, in abbatem Clarevallensem promotus, quatuor circiter præfuit annis. Iste quam cito filius suus abbas domnus Geraldus de Fossanova factus fuit ante eum abbas Clarævallis, domnum Gaufridum quondam Clarevallensem abbatem, tunc contemplationi vacantem, in Fossanova præfecit. Et item quando ipse de Altæcumba ad Claramvallem assumptus est, eundem abbatem Gaufridum ad Altæcumbam loco sui promovere curavit.

Anno Domini 1178, mortuus est apud **85** Claramvallem venerabilis Gaufridus, episcopus Soranus in Sardinia, in dedicatione Clarævallis, et juxta Godefridum episcopum est sepultus: cum quibus paulo post adjunctus est episcopus Antisiodorensis. Et hoc anno domnus Herbertus monachus Clarævallis, qui fuerat abbas de Moris, librum Miraculorum apud Claramvallem conscripsit. Unde si quando in eodem libro invenitur: « Ante tres annos, vel ante quatuor, vel ante septem annos contigit hoc vel illud. » debemus ab isto anno incipere, et ita superius ascendendo computare. Testimonium domni Gossuini monachi quondam Clarævallis qui apud Chimum diu mansit, et in Burlencuria requievit.

Hic ergo scripsit quemdam librum Miraculorum, ad abbatem Everbaci Gerardum, et in prologo suo ait: « Joannes prior Clarævallis, pulchrum volumen fecit componi, in quo miracula diversorum et visiones, ad ædificationem legentium continebantur descripta. Præterea et domnus Herbertus, qui aliquando capellanus domni Henrici exstitit abbas, magnum satis diversarum visionum et miraculorum edidit volumen: qui postea Dei providentia Sardinie fuit archiepiscopus. » Hæc Gossuinus. Cum eodem vero Herberto quidam abiit monachus Clarævallis Ancherus, qui factus est Soranus episcopus, et post eundem Herbertum fuit archiepiscopus Turritanus. Apud Burlencuriam sepulta est hoc tempore virgo Christi Emelina, de qua domnus Gossuinus prædictus quædam mira retulit.

Anno Domini 1179, facta est reconciliatio inter papam Alexandrum et imperatorem Fridericum: et idem papa concilium magnum tenuit Romæ in palatio **86** Lateranensi; in quo concilio abbas Clarævallis domnus Henricus factus est Albanensis episcopus cardinalis. Et eodem anno rex Philippus Remis coronatus, xlv circiter annis regnavit. Electus est in abbatem Clarevallensem abbas Petrus Igniacensis monoculus, cujus Vitam habemus. Septem annis præfuisse invenitur.

Anno Domini 1180, apud Tresfontes, tempore visitationis quam faciebat abbas Petrus Clarevallensis, intrante Martio, contigit venerabilem virum abbatem Alardum a quodam hypocrita monacho interfici.

Anno Domini 1181, apud Claramvallem mortuus

A est venerabilis Eskilus Danorum archiepiscopus, sumpto habitu ordinis: qui diu manserat in Claravalle, et sibi substituerat archiepiscopum in Dacia, Absalonem nomine. Albanensis autem episcopus Henricus, missus in Burgundiam legatus, duos archiepiscopos, Lugdunensem et Narbonensem, deposuit: castrum hæreticorum quod Vallis dicitur, per miraculum cepit: apud Cistercium generali capitulo præfuit, et anno sequenti ad curiam revertitur tempore papæ Lucii.

Anno Domini 1182, a Claravalle missus est conventus, ad fundandam abbatiam de Boccan, in Hungaria.

Anno Domini 1183. Usque ad hæc tempora vivebat sanctus Hugo abbas Bonævallis. Iste est qui mulierem inferratam primo ab acubus ferreis liberavit; quam postea sanctus Petrus Tharentasiensis a sudibus, id est brochis ligneis de brachio ejus exeuntibus, perfecte sanavit. Aliud miraculum eidem sancto Hugoni **87** assignatur, et in libro domni Herberti continetur; de Cursore, qui post mortem ei peccata sua plorando confessus est. Reliqua de vita ejusdem sancti, domne prior, si habere volueritis, colloquium, Deo dante, nobiscum habebitis.

Anno Domini 1184. In domo monialium, sita juxta Burlencuriam, sub providentia ejusdem domni, floruit hoc tempore in maxima opinione, quædam virgo Christi Ascelina, ejusdem loci priorissa: de cujus vita excellentissima breviter hic aliqua occurrunt inserenda ex narratione domni Gossuini satis prolixa. Mater hujus Ascelinæ beati Bernardi et episcopi Godefridi fuit consanguinea, de villa juxta Firmitatem super Albam procreata. Cum esset annorum circiter xxx, sub potestate viri constituta, Dominum rogavit ut ab ea tollere dignaretur quidquid salutis suæ obsistere videbatur. Et mortuo viro suo, cum filia quinquenni sæculum reliquit, submitens se consilio beati Bernardi. Hæc de matre. Ascelina vero puella adhuc quinquennis, in secretiori loco extensis ad cælum manibus, levans oculos Dominum rogavit ut virginittatem sibi traditam deinceps conservare dignetur: quod in magna tunc fuit admiratione. Item. Dum mater prægnans esset, a quodam viro qui visus est in habitu candido, audivit quod filiam gestaret quæ magni apud Deum futura esset meriti. Et sancta Glodesindis Metensis apparuit matri et dixit: « Filia, ait, tua mihi procul dubio comparata, æquabitur in meritis, » etc. Abbatia Burlencurie Cisterciensem ordinem recepit; et mater cum filia, de licentia sancti Bernardi, in abbatiam monialium de Polengeio transierunt. Cunctas **88** ibi sorores Ascelina suo illustravit exemplo. Abbatissa loci erat filia fratris beati Bernardi, etc.

Anno Domini 1186, mortuus est apud Claramvallem vir reverentissimus, abbas Petrus monoculus; cujus Vitam, domne prior, credo vos habere, et idcirco de eo breviter pertranseo. Et abbas Albæripæ

Garnerius, in abbatem Clarevallensem promotus, sex annis præfuisse dignoscitur.

Anno Domini 1187, terra Hierosolymitana fuit perdita.

Anno Domini 1187, domnus Henricus Albanensis episcopus, a papa Gregorio VIII constitutus legatus, cum diligentia omnimoda officium sibi injunctum peragebat. Et primo quidem, secundum mandatum sibi datum, instituit ut, a præsentis anno in quinquennium, per omnes sextas ferias esset fidelium populus in cibo quadragesimali; et ut feria quarta, et Sabbato omnes incolumes abstinerent a carnibus. Dominus vero papa, sibi et fratribus suis cardinalibus, et famulis, etiam secunda feria per eosdem annos usum carnium interdixit. Venit autem dictus legatus (post colloquium regis et imperatoris quod fuit apud Yvodium) exinde Moguntiam, ubi cruce signatus est imperator, cum LXVIII magnis principibus. Inde venit Leodium, ubi Radulfum episcopum cruce signavit; et clericos LXVI, qui præbendas suas in manu sua resignaverant, ita de una ecclesia ad aliam commutavit per suam providentiam, ut et Simoniam evaderent et præbendas non amitterent. Et hoc anno assignantur ea, quæ in parva historia Walliæ continentur, de archiepiscopo Cantuariensi Balduino, **89** qui fuit de ordine Cisterciensis, et de legatione ejus.

Inter hæc autem, et ista, Albanensis episcopus, domnus cardinalis Henricus, quemdam tractatum

A ad suos Clarevallenses edidit. Laborabat autem pro pace inter regem Franciæ et regem Angliæ, inter comitem Philippum Flandrensem et Ecclesiam Atrebatensem. Et ista lucerna talis exstinguitur apud Atrebatum Kalendis Januarii. Cujus corpus Claramyallem cum gloria relatum, tumulatum est in medio duorum sanctorum, retro majus altare, inter sanctum videlicet Malachiam, et sanctum Bernardum.

Anno Domini 1190, contigit insigne miraculum, de imagine gloriose virginis Mariæ, et imagine infantuli Filii sui; quam invenio in fine Miraculorum libri Clarevallensis, de Armario psalteriorum.

Anno Domini 1191, in partibus transmarinis civitas Acra recuperata est a Christianis. Inter alios principes, qui ante Acram mortui sunt, mortuus est etiam nobilis comes Flandriæ Philippus; cujus ossa Claramyallem relata, posita sunt decenter in lapideo sarcophago, in propria ipsius capella.

Anno Domini 1192, canonizatio beati Malachiæ. Lingonensis episcopus Manasses a partibus transmarinis cum rege Franciæ reversus, eodem anno moritur, et apud Claramyallem sepelitur. Et abbas Clarevallensis Garnerius in episcopum Lingonensem eligitur. Apud Coloniam hoc tempore mortuus est, reverendus et religiosissimus presbyter Everardus; de cujus vita et obitu, et de locorum transitu animæ ejus post mortem, ipse qui hæc vidit in spiritu, domnus Gossuinus multa retulit.

ILLUSTRIMUM ALIQUOT VIRORUM EPITAPHIA.

(Ex ms. codice monasterii Caritatis diocesis Bisontinæ, ordinis Cisterciensis.)

90 Epitaphium Ludovici Francorum regis, compositum a magistro Stephano, abbate Sanctæ Genovefæ Parisiensis.

(Hoc Epitaphium Ludovici, ut dicitur, VII, seu Junioris, refertur a Duchesnio tomo IV Rerum Francicarum, pag. 444, sed absque auctoris nomine.)

Transit in hæredem pius ille prior Ludovicus,
Nomine, sede, fide, nec pietate minus.
Servula, tristis, inops aliquo sub rege, sub isto
Floruit Ecclesia, libera, læta, potens.

91 Versus magistri Symonis, cognomento Capra aurea, canonici Sancti Victoris Parisiensis summi et celerrimi versificatoris, quos composuit precibus comitis Henrici.

I.

Epitaphium sancti Bernardi abbatis Clarevallensis.
(Hoc Epitaphium editum est cum operibus sancti Bernardi, tacito nomine auctoris.)
Ecce latet Clarevallensis clarissimus abbas,

C Rex humilis, rex pacificus, David, et Salomonem
Prætulit exemplo, seque suosque regens.
Quantum conjugii permisit copula, castus,
Quantum justitiæ regula, mitis erat.
Jejunans, vigilans, orans, devotus ad omnes
Divini cultus, obsequiique modos.
Lingua preces vivas, lacrymas pia palpebra fudit,
Pauperibus solidos officiosa manus.
His meritis rapuit cælum violentia sancti
Raptus et a cælo te tibi terra refert.

Qui summis summus, qui sibi parvus erat.
Religionis apex, lux mundi, laus monachorum.
Vox Verbi, pacis sanctio, juris amor.
Instructus, velox; sublimis, pauper, abundans,
Artibus, ingenio, sanguine, veste, bonis

Laudis eget titulo, cujus laus non fit ad omnes,
Cujus honor, cujus crescere fama potest.
Hunc vero quem plangit adhuc, quem prædicat orbis,
Si laudare velim, laus mea laude caret.
Dura, malum, cunctos, tulit, horruit, ædificavit,
Vana, Deum, requiem, sprexit, amavit, habet.

II.

Item ejusdem versus de episcopo Antisiodorensi Hugone, quondam abbate Pontiniaci.

EPITAPHIUM.

Antisiodori præsul præclarus in orbe,
Mente polum scandens, membra reliquit humi.
Sensu, stirpe, bono, præstans, illustris, honestus.
Hugo, brevis, largus, nomine, voce, manu.
92 Et locuples, et inops, pauper sibi, dives egenis.
Et nullis impar, et sibi nullus erat.
Hunc a justitiæ norma revocare nequibant,
Obsequium, terror, gratia, dona, preces.
Sola triumphabat virtus pietatis in illo,
Cum post justitiam debuit esse pius.
Bis quinos Octobre dies claudente, dierum
Finem clausit, habens nunc sine fine diem.

III.

Item ejusdem versus de abbate Sancti Dionysii Sugerio.

Decidit Ecclesiæ flos, gemma, corona, columna,
Vexillum, clypeus, galea, lumen, apex,
Abbas Sugerius, specimen virtutis et æqui,
Cum pietate gravis, cum gravitate pius.
Maguanimus, sapiens, facundus, largus, honestus,
Judiciis præsens corpore, mente sibi.
Rex per eum caute rexit moderamina regni:
Ille regens regem, rex quasi regis erat.
Dumque moras ageret rex trans mare pluribus annis
Præfuit hic regno, regis agendo vices.

A Quæ duo vix alius potuit sibi jungere, junxit,
Et probus ille viris, et bonus ille Deo.
Nobilis Ecclesiæ decoravit, reppulit, auxit,
Sedem, damna, chorum, laude, vigore, viris
Cui rapuit lucem lux septima theophaniæ,
Veram vera viro theophania dedit.

IV.

93 Item ejusdem versus de comite Theobaldo.
Transiit ille comes Theobaldus, clarus ubique,
Ecclesiæ matris filius imo pater.
Magnus honore, potens armis, spectabilis ortu,
Mente sagax, verbis lucidus, ore decens.
Exiguus parvus, timidus ferus, asper iniquis,
Simplicibus simplex, omnibus omnis erat.
Lætis, pauperibus, monachis, ægrisque parabat
Incessanter opem, munera, templa, domos.
B Hujus erat servare bonos, punire nocentes,
Hujus erat juste vivere, justa loqui.
Omnes virtutes in eo lucere videres;
Certabantque simul mirificare virum.
Gallia nostra gemens, tanto viduata patrono,
Sicut eo stabat stante, jacente jacet.
Ergo dies decimus Jani fuit ultimus illi,
Cui Deus est melior millibus una dies.

V.

Epitaphium Eugenii papæ Romani.

Urbis et orbis honor, sed jam dolor Urbis et orbis,
Rector in orbe potens, pulvis in Urbe jacet.
Hoc in vase sacro, pia pleni gratia fontis,
Infudit gratis munera grata polo.
Magne Deus, dare magna potens, per te fuit illi
Lingua docere fidem, rem dare docta manus.
C Mores angelici, devotio, finis honestus
Hunc tibi dant famulum; da requiem famulo,

IN VITAM S. BERNARDI

CLAREVALLENSIS ABBATIS

A JOANNE EREMITA CONSCRIPTAM

PRÆFATIO.

94 Joannes, non conditione, opinor, sed cognomine Eremita (nam hujus appellationis plures in Gallias familias etiamnum superesse accepimus) libros duos scripsit De vita S. Bernardi, Petro cardinale episcopo Tusculano et Herberto Turritano in Sardinia archiepiscopo hortatoribus: utroque ipsi amicissimo, unde et Petrum appellat *Patrem dilectissimum*, et Herbertum *Militem Christi*, quem et sibi fiducia et charitate arctissime devinctum fuisse significat. Fecit autem, ut videtur, cognominis evangelistæ exemplo; nam sicut iste Evangelium novissimum scripsit, ut ait Hieronymus in libro De scriptoribus ecclesiasticis, nempe ut a prioribus prætermissa colligeret, sic etiam ille quæ de S. Bernardo nondum alii adnotarant, in commentarium retulit. De tempore quidem scriptionis hujus, vel ex Petro argumentari licet, quem constat creatum fuisse ab Alexandro papa III cardinalem episcopum Tusculanum anno Christi 1178, mense Decembri, qui Joanni Eremitæ tum primum innotuisse videtur, cum haud multo post venit in Gallias legatus apostolicæ sedis, et inter alia e sancti Ciriaci puellarum monasterio abusus nonnullos sustulit, ut nos docet Stephani Tornacensis epistola 88 ad G. archiepiscopum Senonensem. Aberat sane Roma anno 1179, quarto Kalendas Maii, qua die datam vidimus bullam monialibus de Umeto, ab Alexandro papa III, Laterani, absente Petro, cardinalibus aliis subscriptis. Et Petrus ad Lucii papæ III

electionem jam in Urbem reversus mense Augusto anni 1181, moxque vicarius Urbis ab eodem pontifice constitutus, exinde Romæ ad multos annos assiduus **95** fuit. Sed annum quo scribebat distinctus aperit Joannes ipse Eremita libro primo Vitæ S. Bernardi, circa medium, cum ait accepisse se quæ tum scribebat, a Roberto abbate, qui sobrinus erat S. Bernardi, et *magis quam sexaginta septem annis in monasterio, sub jugo regularis disciplinæ vixerat.* Nam si Robertus anno 1113, ut verisimile est, cum S. Bernardo Cistercium intraverat, annus ejus monachismi 67 fuit Christi 1180.

Frustra sit igitur qui hunc putet Joannem Eremitam, de quo Angelus Manrique in Annalibus Cisterciensibus ad annum Christi 1115, qui Morimundi fundationem promovet, cellamque incoluerit uliginoso loco, ac pene inaccesso, haud procul Acrimonte oppido, in Campaniæ et Lotharingiæ confiniis. Nam hic Joannes longe inferioris ævi, ne visum quidem a se S. Bernardum refert, sed tamen de eo aliquid scribere ideo rogatum, *quod ego*, inquit ipse in Epistola ad Herbertum, *apud quosdam discipulorum ejus, olim assiduus fueram, adhuc puer.* At nisi me fallit conjectura, fuit hic Joannes prior Clarevallensis; idem ipse de quo Goswinus Clarevallis quondam monachus, in Prologo libri Miraculorum ad Gerardum Everbaci abbatem: *Joannes, inquit, prior Clarevallis, pulchrum volumen fecit componi, in quo miracula diversorum, et visiones, ad ædificationem legentium continebantur descripta.* Fallor autem ego, si non ipsomet cujus meminit Goswinus, Joannis prioris volumina, reverendissimi domini Claudii L'Argentier piæ memoriæ Clarevallensis abbatis singulari humanitate mihi exhibitum, his manibus versavi; in quo cum Vita S. Bernardi auctore Joanne Eremita, et Vita beati Petri Juliacensis prioris, habentur Herberti De miraculis libri tres, et visiones aliæ ac miracula anonyma quamplurima. Hujus ergo codicis Joannem priorem collectorem asserens Goswinus, auctorem non negavit; et cum ex variis opusculis conflatus sit, partim Joannis Eremitæ, partim aliorum stylo conscriptis, ego Joannem hunc Eremitam, priorem ipsam Clarevallis affirmare non dubito: ac fortasse eundem, cujus memoriam ad mensis Maii diem 21, Menologium Cisterciense adnotavit. Ad ultimum monendus es, mi lector, codicem illum Clarevallensem, **96** Joannis prioris cura et jussu compactum, dictum fuisse a nonnullis *librum Herberti De miraculis*; quia nimirum hujus argumenti opus, ab Herberto tres in libros distinctum, longe maximam ejus voluminis partem obtineret. Itaque in aliquot editionibus operum S. Bernardi, refertur ex libro Herberti abbatis, mirum illud de volumine quorundam miraculorum S. Bernardi, quod illibatam reperit, cum per imprudentiam sub dio relictum, ibique unius circiter mensis spatio magnis et assiduis imbribus expositum jacuisset. Citandum autem fuerat, ex epistola Joannis Eremitæ ad Petrum episcopum Tusculanum, quæ est proemialis ad Vitam S. Bernardi ab eo conscriptam: habeturque in eodem codice Clarevallensi cum libro Herberti De miraculis; sed alia manu diversoque stylo exarata. Nam Herbertus ipse ea de re nullum verbum facit.

VITA S. BERNARDI

CLAREVALLENSIS ABBATIS

AUCTORE JOANNE EREMITA.

Vide supra Vitam quartam S. Bernardi, col. 531.

IN VITAM BEATI PETRI

PRIORIS JULIACENSIS PUELLARUM MONASTERII, ET MONACHI MOLISMENSIS

PRÆFATIO.

97-132 Descripsimus olim hanc Vitam ex Codice monasterii Charitatis, diœcesis Bisontinæ, Ordinis Cisterciensis, eamque postmodum cum codice Clarevallensi contulimus, in quo tamen deerat præfatio, atque horum codicum manus, auctorem prodere nobis visa est, ipsi de quo scribit, beato Petro supparem. Cum autem vero quam simillimum sit, Petrum hunc Stephani popularis sui, qui tertius Cisterciensium abbas fuit, contubernalem, fuisse ex illis uno et viginti Molismensibus monachis, qui Cisterciensem inchoarunt familiam; unum quoque ex illis qui Molismum cum Roberto abbate post biennium redierunt; adeoque Petrus et Benedictinum et Cisterciensem Ordinem spectet, mirum videri potest diem ejus anniversariæ memoriæ consecratam, nullo in alterutrius Ordinis Martyrologio seu Menologio ascriptam reperiri, cum ad totius sanctitatis ornamenta nihil ei desit, nisi forte auctoritate apostolica vindicatus non est (de quo non constat); certe præcipuum locum mereri videatur inter viros illustres non vindicatos, quibus respersi sunt Benedictinorum et Cisterciensium Fasti. Verum hujus silentii ratio in promptu est, directio Molismensis archivi, et Juliacensis Parthenonis (cujus hodie, præter solum, et ædiculam cum virilis prioratus titulo, nihil superest) excidium vetus; quibus casibus et Petri sacræ exsuviae periire, et quidquid de illo in Calendariis aut Necrologiis adnotatum erat, tu adeo præter Vitam hanc velut e naufragio collectam, ad eum **133** pertines appareat nihil. Quæ sane Vita eo majoris est pretii quo rarissima, et ne quidem Angelo Manrique Cisterciensium Annalium conditori nota, qui ea quæ de Humburgiæ sive Humbelinæ S. Bernardi sororis felici ad superos transitu (ex his certe beati Petri Gestis derivata) retulit, ex Gallico scriptore Guillelmo Flamengo accepit, qui hac ipsa, B. Petri Vita usus erat. Purius hauries, mi lector, ex fonte ipso. Sed adverte capite 11 ad codicis Clarevallensis pravam lectionem, ubi rex Philippus Theobaldi Campaniæ comitis filiam, ex B. Petri vaticinio uxorem duxisse legitur, falso utique; nam Aalis Theobaldi filia, uxor tertia fuit Ludovici regis VII, cognomento Junioris, mater autem Philippi Augusti. Quare Ludovici nomen ex codice Charitatis, in textu retinimus.

VITA SANCTI PETRI

PRIORIS JULIACENSIS PUELLARUM MONASTERII, ET MONACHI MOLISMENSIS.

PROLOGUS.

134 Quotiescunque sanctorum solemnia anniversario curriculo celebramus, aliqua ex eorum gestis ad utilitatem fidei Christianæ convenientia, in Christi laudibus recitare debemus. Nam revera Christi muneris est quidquid in sanctis ejus laudabile est. Denique, laude sanctorum ejus desuescimus esse filii iræ, et assuescimus esse filii misericordiæ, atque eisdem sanctis, quibus merito actionis æquiparari nequimus, pro merito laudis ac venerationis ipsorum, ipsis intervenientibus assimilari utcumque valebimus. Participesque eorum recompensationis, divina favente clementia nos fore credimus, quorum divam memoriam pro cultu celebrare satagimus, **135** dum scilicet in veneratione justorum ejusdem Domini capitis vereramus præsentiam, qui ait: *Qui accipit, si quem misero, accipit eum qui misit illum* (Joan. XIII). Quem admodum et in laude justorum, eundem Dominum nos laudare non ambigimus, ut Propheta innuit, dicens: *Laudate Dominum in sanctis ejus* (Psal. CI). Laudare igitur de-

A bemus viros gloriosos in generatione sua, homines magnos virtute præditos; quorum corpora quolibet sint occasu præventa, in pace tamen quiescunt, et nomina eorum vivunt in generationes generationum. Horum sapientiam, et populis narrare, et in ecclesiis laudem eorum celebriter nuntiare debemus. Ex quorum collegio beatum Petrum Juliaci priorem luculentioribus præconiis attollamus; de cujus gestis et virtutibus plurima volumina conscribi potuissent, si non ejus conconobitas negligentiae comes obsedisset desidia. Illi enim sæcularibus curis irretiti, opus veneratione dignissimum silentio damnoso depressere. Sed devotæ ipsius filiae, quibus Deo donante præfuit, et inter quas defunctus sepulturam habuit, de Vita ipsius pauca quæ superfluerunt fragmenta sibi collegerunt, quæ nos, divina auxiliante gratia, ne perirent, in codicellum redigimus, ut in ore hominum, dulci commemoratione vivat in terris, quem eum Domino spiritum manifeste regnare constat in caelis.

Explicit prologus.

INCIPIIT VITA.

I. Igitur beatus Petrus Angliæ regionis indigena, nobilibus parentibus secundum sæculi dignitatem procreatus est, qui, peractis infantiae annis, liberalium **136** artium studiis ingenio capaci cœpit dare laborem; quem per omne pueritiæ vel adolescentiæ tempus exercens, usque ad virilem ætatem uberiori intentione mentem defixit. Tanta igitur exercitatione discendi divinæ sapientiæ cibum hauriebat, ut quo magis replebatur, eo magis esuriret, sicut ipsa Dei Sapientia loquitur, dicens: *Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitient* (Eccli. XXIV). Ecclesiarum etiam conventibus frequenter intererat, et quæcunque ibi ex divinis Scripturis recitabantur, cordis armariolo recondebat, ita ut cum recessisset, ea quæ didicerat, meditatione intentissima ruminaret. Itaque adhuc in tenera ætate, cœpit in horreo cordis divini seminis grana recondere, ut haberet grandiusculus penes se, quo famelicum spiritum reficeret, aut unde conservis suis spiritalis tritici in tempore mensuram erogaret. Et cum puer scholas cum pueris frequentaret, puorum devitans lasciviam, non otia appetens, sed propriæ utilitati consulens, quodammodo se claustralem exhibebat magis quam scholarem, ea libentis-

sime legens quæ mores instruerent, nutrent devotionem, mundi parerent contemptum, et cordi ejus disciplinam imprimerent sanctitatis. Induerat sibi faciem disciplinatam, et honestam totius corporis compositionem, ita ut eum amabilem cunctis, ac venerabilem redderent ea, quæ de foris in ipso apparebant, virtutum insignia, scilicet negligentior cultus corporis et vestium, sermo rarior, vultus hilarior, verecundior aspectus, incessus maturior, et continentiae decus. Denique Evangelii magisterio se tradens, non surdus auditor, cœpit in pueritia ædificium boni operis in petra firmiter collocare, quod in senectute feliciter consummavit.

137 II. Igitur beatus Petrus, cor suum apponens ad legem vitæ et disciplinæ, cœpit intentissime declinare a malo et facere bonum. Et merito; in his nempe duobus officiis universa lex pendet et prophætæ. Et audiens Dominum in Evangelio vias vitæ demonstrantem, et dicentem: *Qui non reliquerit patrem et matrem, fratres et sorores, et omnia quæ habet, non potest meus esse discipulus* (Luc. XIV), velut alter Abraham, de terra et de cognatione sua, et de domo patris sui peregre proficisci deliberat, et post utriusque genitoris decessum, fratribus et

PATROL. CLXXXV.